

Komentarz redakcyjny

prof. dr hab. n. med. Barbara Dąbrowska

Warszawa

Oczywiście się zgadzam, bo rację Autorów potwierdzają fakty — charakterystyczne dla zapalenia osierdzia przemieszczenie odcinków PQ (stanowiących początek fali repolaryzacji przedsionków — Ta), obecność płynu (z naciekiem) w worku osierdziowym i nieobecność biochemicznych markerów martwicy mięśnia sercowego. Co do markerów elektrokardiograficznych, obniżenie odcinków PQ w różnych odprowadzeniach (poza aVR) jest ogólnie akceptowanym objawem, ponadto utrzymującym się dłużej niż uniesienie odcinków ST i przez to bardziej wartościowym. Jednak już cytowany przez Autorów Spodick zwracał uwagę na równoczesne uniesienie odcinka PQ w odprowadzeniu aVR. Dwaj specjaliści od EKG z Cleveland potraktowali ten objaw jako jedyne kryterium dotyczące odcinków PQ w zapaleniu osierdzia i tak się zapędzili, że w swym zbiorze opisów EKG liczącym ponad 600 rutynowych zapisów [1] rozpoznali uniesienie odcinka PQ u pacjenta z migotaniem przedsionków! Warto dodać, że wśród 176 chorych z pły-

nem w osierdziu bez objawów podmiotowych klasyczne obniżenie odcinków PQ, z reguły związane ze stanem zapalnym osierdzia, stwierdzono w 23% przypadków, przy czym objaw ten najczęściej, bo w 40%, występował w podgrupie z nowotworami złośliwymi [2].

Co do uniesienia odcinków ST, rzeczywiście jego kształt w przedstawionym przypadku do złudzenia naśladuje falę Pardeego w ostrym niedokrwieniu mięśnia sercowego. Jednak tu przypomnę własną obserwację podobnego, a nawet większego uniesienia odcinka ST, które narastało z minuty na minutę w trakcie przebijania się tętniaka rozwarstwiającego aorty do worka osierdziowego [3]. Być może również w tym przypadku naciekanie osierdzia miało ostry przebieg.

Piśmiennictwo

1. Rimmerman CM, Jain AK. Interactive electrocardiography. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia, 2008.
2. Kudo Y, Yamasaki F, Doi Y, Sugiura T. Clinical correlates of PR-segment depression in asymptomatic patients with pericardial effusion. *J Am Coll Cardiol*, 2002; 39: 2000–2004.
3. Dąbrowska B, Dąbrowski A. Podręcznik elektrokardiografii. Wyd. 5. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2005.